

נייר עמדה

הצעת חוק – הגבלות על יצוא ביטחוני לכוחות ביטחון שביצעו הפרות חמורות של זכויות אדם

התשע"ו–2016

מבוא

מדינת ישראל מייצרת טכנולוגיות ביטחוניות חשובות, ואף מייצאת אותן למדינות ברחבי העולם. נכון לסוף שנת 2013, משרד הביטחון נתן 400,000 רישיונות יצוא ושיווק ביטחוני ל-130 מדינות וגורמים אחרים, ובכללם גורמים המפירים את זכויות האדם.¹ הצעת החוק החדשה שהוגשה על ידי חברי הכנסת יהודה גליק ותמר זנדברג מבקשת לאסור לייצא יצוא ביטחוני למי שמפירים זכויות אדם בצורה חמורה.

נייר עמדה זה בא להציג את נקודת המבט היהודית בעניין זה.

מבט יהודי

רבני "צהר" מבקשים לתמוך בהצעת החוק מן הנימוקים הבאים:

- א. האיסור למכור נשק למי שמשמש בו בצורה לא ראויה.** חז"ל אסרו למכור נשק למי שמשמש בו בצורה לא ראויה. וזה לשון הרמב"ם בעניין זה (פירוש המשנה, עבודה זרה, פרק א, משנה ז): "וכן אין מתקנים להם כלי מלחמה, ואין לוטשים להם חרבות ורמחים וכיוצא בהם, שלא לעזור למשחיתים בארץ בהשחתה".
- ב. ההיתר למכור אמצעי מיגון.** כאמור, אסור למכור כלי נשק המשמשים לתקיפה. לעומת זאת, מותר למכור אמצעים המשמשים להגנה. וזה לשון הרמב"ם בעניין זה (משנה תורה, הלכות רוצח, פרק יב, הלכה יב): "אסור למכור לגוים כל כלי המלחמה [...] ולא כל דבר שיש בו נזק לרבים. אבל מוכרין להן תריסין, שאינן אלא להגן". על כן, מותר למכור מערכות מגן דוגמת "מעיל רוח".
- ג. חשש לחילול השם.** גם כשיש מקום להתיר את המכירה, הפוסקים אומרים שיש להימנע מלהשתמש בהיתר הכרוך בחילול השם. וזה לשון הרב יעקב ורהפטיג בעניין זה (תחומין יב, עמ' 240-243): "עם ההיתר על פי שיקול דעת הלכתי כנזכר לעיל, אין להוציא מהחשבון כל חשש לחילול השם העלול להתעורר, כאשר עם ישראל, שזכה לאחר אלפי שנות רדיפה והרג להקמת מדינה משלו בחסדי ה', מרבה רציחה והרג בעולם באמצעות כלי נשקו הנמכרים לגויים, ולא דווקא למתוקנים שבהם".

¹ כך למשל ייצאה ישראל בשנת 2008 ציוד ביטחוני לשתי מדינות באפריקה: לצ'אד, על אף שהתחוללה בה מלחמת האזרחים עקובה מדם (<http://www.un-register.org/HeavyWeapons/CountrySummaryReports.aspx?CoI=95>); ולרואנדה, בשעה שלפי משרד החוץ האמריקני היו שם הפרות חמורות של זכויות אדם (<http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2008/af/119019.htm>).